

DRŻEŃ (24) *sb m*

drzeń (18), **drzeń** (3), drzeń *a.* drzeń (3); drzeń *FalZioł* (7), *RejWiz*, *SienLek* (3), *ReszPrz*; drzeń *Leop*, *BielKron*, *KlonŻal*; drzeń : drzeń *Mącz* (5 : 1).

drż- (18), drz- (6).

-e- (23), -ę- (1).

-e- (7), -é- (1); -e- *Mącz* (6), -é- : -é- *SienLek* (1 : 1).

sg N drzeń (9). ◊ *G* drzenia (5). ◊ *A* drzeń (3). ◊ *I* drzeni(e)m (2). ◊ *L* drzeniu (2). ◊ *pl N* drzenie (1). ◊ *G* drzeni(o)w (1). ◊ *A* drzeni(e) (1).

Sł stp notuje, Cn: drzeń, Linde XVII w.; poza tym XVIII w.: rdzeń.

1. *Tkanka wypełniająca centralną część łodygi i korzenia niektórych roślin i pni drzew, będąca miejscem głównych procesów fizjologicznych; rdzeń; medulla BartBydg, Mącz, Cn; cerebrum arboris, vitalis anima Cn (13) : BartBydg 88; Ale maż z każdego korzenia drzeń wyrzucić FalZioł V 90v; Naprzod wezmi kořthywału á zeymi z niego ťkorkę y drzeń z niego wyymi/ miekł ťtłucz á zmieřzay z wodą FalZioł V 115v; Wezmi [...] drzenia z bzu, tez ieden łot FalZioł V 115, I 92d, 111c, 140d, III 21b; Medulla, Mózg w kořciách/ tákieřz teř drzenie w drzewách. Mącz 213c, 39a, 213c; SienLek 70; [Teř przez drzeń bywa nieiakie czyřczenie drzewa od pługawořci zbythnich Cresc 1549 54; Przeto drzewa ťwieęe od drzenia poczynaia bućnieć gdyę ťuche zwirzchu ťie kaęą. Cresc 1549 54.]*

W przen (1) : Smutne Hamadriades duře leřnych dręeniow/ Odeřly ćiał drzewiańnych y dąbrownych cięniow. KlonŻal Bv.

2. *Wewnętrzne stwardniałe słoje pni drzewnych, będące materiałem budowlanym lub stolarskim; twardziel; centrosus Calep; optima in arbore pars, ossa, torulus Cn (8) : Kaęe biel oćiařlować by iedno drzeń zořtař RejWiz 84v; Pulpa in arboribus, Biel drzewna/ która yeřt miedzy zwierřchnią skora á miedzy drzeniem Mącz 331a, 6c, 331a; Centrosus – Drzen żyłowati wdrzewie albo wkamieniu. Calep 180a.*

Przen: Najwaęniejsza, najtrwalsza lub wewnętrzna część czegoř; istota rzeczy, główna treść (3) : Zelázo nalepřze ták przypráwuia/ zákopa bláchy zelázne w ziemię/ á thám co ťlábe zelázo rdzá zie/ iedno drzeń zelázny zořtanie/ z ktorego czynia zbroię/ miecze/ lance y inne bronie. BielKron 280v; álbowiem Mřza ieřt część Ewángeliiey: y owřzem ieřt iačo iači drzeń/ y compendium/ zwiáęek/ węzeř/ Ewángelijey ReszPrz 55; [Bom ia po nim baczył/ gdy ná woynie zemną był/ iačo lud do niego práwie drzeń rad ćiaęnąř HistFort L8v.]

Szereg: »w drzeniu a wewnątrz« (1): [o Izraelu] ćoę [!] inřřego ná ťkorze z wierzchu/ á inego w drzeniu á wewnątrz maia. Leop *B4v.

3. *lek. Stwardniały środek ropnia, czyraka; rdzeń; sanies Calep (3) : sadzelmi řą wrzody dwoiakiego řpofobu/ iedny řą drzeniařt á drugié dźiuráwé/ drzeniařt poki drzeń niewynidźie/ poty ćłowieká dręcą: ále gdy drzeń wynidźie/ iuę ból łżeyszy y goienié řpieřznieysze bywa. SienLek 126v; Sanies – Drzen, krow [.] zropą. Calep 944a.*

Synonim: 1. miękla.

Cf ZDRZEŃ